

AVRUPA GÜVENLİK VE İŞBİRLİĞİ KONFERANSI SONUÇ BİLDİRGESİ (HELSİNKİ BELGESİ)

3 Temmuz 1973'te Helsinki'de açılan ve 18 Eylül 1973'ten 21 Temmuz 1985'e kadar Cenevre'de süregelen Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı, 1 Ağustos 1975'te Helsinki'de toplanan Amerika Birleşik Devletleri, Avusturya, Birleşik Krallık, Belçika, Bulgaristan, Çekoslovakya, Danimarka, Demokratik Almanya, Federal Almanya, Finlandiya, Fransa, Hollanda, İrlanda, İspanya, İsveç, İsviçre, İtalya, İzlanda, Kanada, Kıbrıs, Lihtenştayn, Lüksemburg, Macaristan, Malta, Monako, Norveç, Polonya, Portekiz, Romanya, San Marino, Sovyetler Birliği, Türkiye, Vatikan, Yugoslavya ve Yunanistan Yüksek Temsilcileri tarafından sonuçlandırılmıştır.

3 Temmuz 1973'te Helsinki'de açılan ve 18 Eylül 1973'ten 21 Temmuz 1985'e kadar Cenevre'de süregelen Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı, 1 Ağustos 1975'te Helsinki'de toplanan Amerika Birleşik Devletleri, Avusturya, Birleşik Krallık, Belçika, Bulgaristan, Çekoslovakya, Danimarka, Demokratik Almanya, Federal Almanya, Finlandiya, Fransa, Hollanda, İrlanda, İspanya, İsveç, İsviçre, İtalya, İzlanda, Kanada, Kıbrıs, Lihtenştayn, Lüksemburg, Macaristan, Malta, Monako, Norveç, Polonya, Portekiz, Romanya, San Marino, Sovyetler Birliği, Türkiye, Vatikan, Yugoslavya ve Yunanistan Yüksek Temsilcileri tarafından sonuçlandırılmıştır.

Halklarının yararı için ilişkilerini geliştirmek ve yoğunlaştırmak ve aralarında ve dünyanın öteki Devletleriyle barış içinde yaşamının yanısıra, Avrupa'da barış, güvenlik, adalet ve işbirliğine katkıda bulunmak siyasal isteminden yola çıkarak;

Sonuç olarak, Konferansın sonuçlarına tam bir işlerlik kazandırmak ve

gerek kendi Devletleri arasında, gerekse tüm Avrupa’da bu sonuçlardan sağlanacak yararları devşirme ve böylece, uluslararası yumuşama sürecini genişletmeye, derinleştirmeye ve sürekli ve kalıcı bir duruma getirmeye kararlı olarak;

Katılan Devletlerin Yüksek Temsilcileri aşağıdaki hükümleri resmen benimsemiştir:

Avrupa’da Güvenliğe İlişkin Sorunlar

Avrupa’da Güvenlik ve İşbirliği Konferansına katılan Devletler; aralarında daha iyi ilişkiler geliştirme ve halklarının herhangi bir tehditten ya da güvenliklerine karşı bir girişimden arınmış olarak gerçek ve sürekli bir barış içinde yaşayabileceği koşulları sağlama amaçlarını yeniden belirterek;

Uluslararası yumuşamayı hem sürekli, hem de giderek daha canlı ve evrensel kapsamlı bir sürece dönüştürmek için çaba göstermenin gereğine ve Avrupa’da Güvenlik İşbirliği Konferansı sonuçlarının uygulanmasının bu sürece önemli katkıda bulunacağına inanarak;

Avrupa’da Güvenlik ve İşbirliği Konferansında öne sürülen amaçları başarma konusunda Konferansa katılan Devletlerin ortak niyetleri kadar halkları arasındaki dayanışmanın; aralarında her alanda daha iyi ve daha yakın ilişkilerin gelişmesine ve önceki ilişkilerin niteliğinden kaynaklanan çatışmaları gidermeye ve karşılıklı anlayışı geliştirmeye yol açacağını gözönüne alarak;

Ortak tarihlerinin bilinciyle ve gelenek ve değerleri arasındaki ortak öğelerin ilişkilerini geliştirmelerinde kendilerine yardımcı olabileceğini bilerek, konumlarının ve görüşlerinin özgünlüğünü ve çeşitliliğini gözönünde bulundurarak güvensizliği giderip güven duygusunu geliştirmek ve bölünmelere yol açan sorunları çözerek insanlık yararına işbirliği yapmak amacıyla çabalarını birleştirme olanaklarını araştırma isteğiyle;

Avrupa’da ve tüm Dünyada barışla güvenlik arasındaki yakın ilişkinin bilinciyle herbirinin dünya barış ve güvenliğinin güçlendirilmesine ve tüm haklara temel hakların, ekonomik ve toplumsal gelişme ve gönencin sağlanmasına katkılarının gereğine inanarak; aşağıdaki hükümleri kabul etmiştir:

Katılan Devletler Arasındaki İlişkileri Yöneten İlkeler Bildirgesi

Katılan Devletler;

Barış, güvenlik ve adalete ve dostça ilişkilerle işbirliğinin sürekli geliştirilmesine bağlılıklarını yeniden belirterek;

Halkların çıkar ve beklentilerini yansıtan bu bağlılığın katılan her Devlet için bugün ve gelecekte geçmiş deneyimlerin artırdığı bir sorumluluk oluşturduğunu bilerek;

Birleşmiş Milletler üyeliği gereğince ve Birleşmiş Milletlerin amaç ve ilkeleri uyarınca Birleşmiş Milletlere ve onun Uluslararası barış, güvenlik ve adaletin güçlendirilmesi, Uluslararası sorunların çözümlenmesi ve devletler arasında dostça ilişkiler ve işbirliğinin geliştirilmesi yolundaki rol ve etkinliğinin artırılmasına tam ve etkin desteklerini yeniden belirterek;

Aşağıda öne sürülen ve Birleşmiş Milletler Antlaşmasına uygun olan ilkelere ve bu ilkeleri uygularken Birleşmiş Milletler Antlaşmasının amaç ve ilkelerine uygun davranışta bulunma yolundaki ortak istemlerini dile getirerek;

Büyüklüğü, coğrafi konumu ve ekonomik gelişme düzeyi ya da siyasal, ekonomik ve toplumsal sistemi ne olursa olsun, her Devletin tüm öteki katılan Devletlerle ilişkilerinde, tümü birincil önem taşıyan ve karşılıklı ilişkilerini yönetecek olan aşağıdaki ilkelere saygı göstermeye ve bunları uygulamaya koymada kararlı olduğunu ilan eder:

I. Egemen Eşitlik, Egemenliğin, Niteliğindeki Haklara Saygı

Katılan Devletler, herbirinin egemen eşitliğine ve kişiliğine ve özellikle, her Devletin yargı eşitliği, toprak bütünlüğü ve özgürlük ve siyasal bağımsızlık hakları dahil, egemenliğinin niteliğinde bulunan ve egemenliğin kapsadığı tüm haklarına saygı gösterir. Yine katılan Devletler, herbirinin yasa ve düzenlemelerini belirleme hakları gibi, siyasal, toplumsal, ekonomik ve kültürel sistemlerini özgürce seçme ve geliştirme haklarına da saygı duyar.

Tüm katılan Devletlerin Uluslararası hukuk çerçevesi içinde eşit hak ve ödevleri vardır. Uluslararası hukuka ve bu Bildirgenin anlayışına uygun olarak öteki Devletlerle ilişkilerini dilediğince kurup yürütme konusunda her birinin hakkına saygı gösterir. Uluslararası hukuk uyarınca, barışçı

yollardan ve sözleşmelerle sınırlarının değişebileceğini gözönünde bulundurur. Aynı zamanda, Uluslararası örgütlere üye olup olmamakta, bağlaşma anlaşmaları dahil, ikili ya da çok yanlı anlaşmalara taraf olup olmamakta özgür oldukları gibi, yansız kalma hakları da vardır.

II. Güç Tehdidine Başvurmaktan ya da Güç Kullanmaktan Kaçınma

Katılan Devletler, genel olarak Uluslararası ilişkilerinde olduğu gibi, karşılıklı ilişkilerinde, herhangi bir Devletin toprak bütünlüğü yada siyasal bağımsızlığına karşı güç tehdidinde bulunmaktan ya da güç kullanmaktan ya da Birleşmiş Milletlerin amaçlarıyla ve bu Bildirgeyle bağdaşmayan bir başka biçimde davranmaktan kaçınırlar. Bu ilkeye aykırı olarak güç tehdidinde ya da güç kullanmaya başvurmayı hiçbir gerekçe haklı gösteremez.

Buna göre, katılan Devletler, bir başka katılan Devlete karşı, güç tehdidinde başvurma ya da dolaylı dolaysız güç kullanma niteliğinde bir davranışta bulunmaktan kaçınır. Bunun gibi, bir başka katılan Devleti egemenlik haklarını tam kullanmaktan alıkoymak amacıyla herhangi bir güç gösterisinden kaçınır. Yine bunun gibi, karşılıklı ilişkilerinde güç kullanarak misillemede bulunmaktan kaçınır.

Anlaşmazlıkları ya da anlaşmazlığa yol açabilecek sorunları çözüme bağlama yolu olarak güç tehdidinde ya da güce başvurulamaz.

III. Sınırların Çiğnenemezliği

Katılan Devletler, Avrupa'daki tüm Devletlerin sınırları gibi, birbirlerinin sınırlarını da çiğnenmez sayar ve bu nedenle bugün ve gelecekte bu sınırlara saldırıda bulunmaktan kaçınır.

Buna göre, katılan Devletlerden herhangi birinin topraklarının bir bölümünü ya da tümünü ele geçirme ya da zorla alma yolunda bir istemde ya da davranışta bulunmaktan da kaçınır.

IV. Devletlerin Toprak Bütünlüğü

Katılan Devletler, katılan Devletlerden her birinin toprak bütünlüğüne saygı gösterir.

Buna göre, katılan bir Devletin toprak bütünlüğü, siyasal bağımsızlığı ya da birliğine karşı Birleşmiş Milletler Antlaşmasının amaç ve ilkeleriyle bağdaşmaz herhangi bir eylemden, özellikle bir güç tehdidinde bulunmaktan ya da güç kullanma niteliği taşıyan bir davranıştan kaçınır.

Bunun gibi, katılan Devletler, bir başkasının toprağını uluslararası hukuka aykırı olarak askeri bir işgal ya da doğrudan ya da dolaylı başka bir güç kullanma konusu yapmaktan ya da gibi önlemlere ya da bunları kullanma tehdidinde başvurarak ele geçirmekten kaçınır. Bu gibi hiçbir işgal ya da ele geçirme yasal sayılamaz.

V. Anlaşmazlıkların Barışçı Yoldan Çözümü

Katılan Devletler, aralarındaki anlaşmazlıkları, Uluslararası barış ve güvenliği tehlikeye sokmayacak ve adaleti zedelemeyecek biçimde barışçı yollarla çözüme bağlar.

İyiniyet ve işbirliği anlayışla, uluslararası hukuk temeli üzerinde kısa sürede ve adaletli bir çözüme ulaşmak üzere çaba gösterir.

Bu amaçla, taraf oldukları anlaşmazlıklarda önceden kabul edilmiş her hangi bir çözüm yöntemi dahil, görüşmeler, incelemeler, arabuluculuk, uzlaşma, hakemlik, yargısal çözümlere ya da kendi seçecekleri başka barışçı yollara başvurur.

Yukarıda sayılan barışçı yollardan herhangi biriyle bir çözüme ulaşılmadığında, bir anlaşmazlığın tarafları, bu anlaşmazlığı sonuca bağlamak üzere karşılıklı olarak uzlaşabilecekleri bir yol aramayı sürdürür.

Öteki Devletler gibi, aralarında anlaşmazlık bulunan katılan Devletler, bu durumu, uluslararası barış ve güvenliği tehlikeye sokacak ve böylece anlaşmazlığa barışçı bir çözüm bulmayı daha da güçleştirecek ölçüde büyütülebilecek herhangi bir eylemden kaçınır.

VI. İçişlerine Karışmama

Katılan Devletler, karşılıklı ilişkileri ne olursa olsun, bir başka katılan Devletin iç yargı yetkisi içine giren iç ve dış işlerine doğrudan ya da dolaylı, tek tek ya da topluca herhangi bir karışmada bulunmaktan kaçınır.

Buna göre, bir başka katılan Devlete karşı herhangi bir biçimde bir silahlı karışmadan ya da böyle bir karışma tehdidinde bulunmaktan kaçınır.

Bunun gibi, hangi koşulda olursa olsun, bir başka Devletin egemenliğinin niteliğinde bulunan haklarını kendi çıkarlarına bağlı kılmak ve böylece herhangi bir yarar sağlamak üzere tasarlanmış herhangi bir başka askeri ya da siyasal, ekonomik ya da başka zorlamalarda bulunmaktan kaçınır.

Buna göre, ötekilerin yanısıra, doğrudan ya da dolaylı olarak terörist eylemlere yardımcı olmaktan ya da başka bir katılan Devletin rejimini zorla çökertmeye yönelik yıkıcı ve benzeri eylemlerde bulunmaktan kaçınır.

VII. Düşünce, Vicdan, Din ya da İnanç Özgürlüğü Dahil İnsan Haklarına ve Temel Özgürlüklere Saygı

Katılan Devletler ırk, cinsiyet, dil ya da din ayrımı gözetmeksizin herkes için düşünce, vicdan, din ya da inanç özgürlüğü dahil, insan haklarına ve temel özgürlüklere saygı gösterir.

Herbiri insan kişiliğinin niteliğindeki onurdan doğan ve bu kişiliğin özgür ve tam gelişmesi için temel olan kişisel, siyasal, ekonomik, toplumsal, kültürel ve öteki hakların etkin biçimde kullanılmasını güdüleyerek özendirir. Bu çerçevede içinde katılan devletler, bireyin, tek başın ya da başkalarıyla birlikte kendi vicdanı uyarınca din ya da inancını açıklama ve uygulama özgürlüğünü tanıyıp ve ona saygı gösterir.

Ülkelerinde ulusal azınlıklar bulunan katılan Devletler, bu azınlıklardan olan kişilerin yasa önünde eşitlik hakkına saygı göstererek onlara insan hakları ve temel özgürlüklerden gerçekten yararlanmaları için tam fırsat tanıyıp ve bu amaçla bu alandaki yasal çıkarlarını korur.

Katılan Devletler, insan hakları ve temel özgürlüklere saygının, kendileri ve tüm Devletler arasında dostça ilişkiler ve işbirliğinin gelişmesini sağlamak için gerekli barış, adalet ve refahın temeli olduğunu görüşüyle bu hak ve özgürlüklerin evrensel önemini tanıyıp.

Karşılıklı ilişkilerinde insan hakları ve temel özgürlüklere sürekli saygı göstererek, Birleşmiş Milletlerle işbirliği dahil, bu hak ve özgürlüklere evrensel ve etkin olarak saygı gösterilmesini özendirmek için birlikte ve ayrı ayrı çaba gösterir.

Bireyin bu alanda bilgili olmak hakkını ve hak ve ödevlerine göre davranmasını kabul eder.

Katılan Devletler, insan hakları ve temel özgürlükler alanında Birleşmiş Milletler Antlaşmasının amaç ve ilkelerine ve İnsan Hakları Evrensel Bildirgesine uygun olarak davranır. Bu alanda, ötekilerin yanısıra bağlı olabilecekleri Uluslararası İnsan Hakları Sözleşmeleri dahil Uluslararası belgeler ve sözleşmelerde konmuş olan yükümlülüklerini de yerine getirir.